

TARİH. ARKEOLOGYA VE ETNOGRAFYA DERGİSİ NİÇİN ÇIKIYOR ?

Maarif Vekili
Dr. Reşit Galip

Eski medeniyetlerin yaşadığı saha olarak yurdumuzun eşsiz bir değeri vardır. Biribiri ardınca sıralanmış bu medeniyet devirlerinden kalma eserler itibarile de zenginliği sonsuzdur. Zaman zaman birçok arayıcı âlimlerin verdikleri araştırma emeklerine rağmen Anadolu arkeolojik araştırma bakımından daha el sürülmemiş denecek kadar bakir bir hazinedir.

Osmanlı İmparatorluğunun devlet olarak en büyük cürümlerinden biri de arkeologya çalışmalarına ve onlardan doğacak müzecilik işlerine ve bunlara dayanacak millî tarih tetkiklerine gösterdiği duygusuzca ihmaldir.

Merhum Hamdi Beyefendinin ve kardeşi Halil Beyefendi üstadımızın şahsî himmetleri bir tarafa ayrıldıktan sonra Osmanlı İmparatorluğunun bu sahadaki alâkasının hemen daima müspet olmaktan ziyade menfi olduğu herkesçe bilinir, pek çok vakıalar delâletile açıkça görülür.

Cumhuriyet idaresi kötü mirasların tasfiyesi sırasında bu vaziyette bulduğu atikiyat, tarih, etnoğrafya işlerine de gereği gibi ehemmiyet vermiş ve maddî imkânların elverdiği nispette bu ehemmiyeti tatbik sahasında da göstermiştir.

Cumhuriyet kurulduğundanberi iktidar mevkiini tutan en kuvvetli Türk siyasi teşekkülü Cumhuriyet Halk Fırkası programının V inci kısım D. dördüncü maddesindeki (müzeler ve umumiyetle eski eserlerin itina ile tasnif ve icap edenlerinin yerlerinde iyi muhafazalarına itina olunacaktır) fıkrasile bu iş memlekette fırka umdeleri kadrosuna alınmıştır. Bütün fırka liderlerinin, teşkilâtının ve mensuplarının düşüncelerine ve istediklerine uygun olan bu karar bizzat Fırkanın Dâhi Şefi Büyük Gazi Hazretlerinden mühlhemdir.

Devlet Reisimizin kendi reislikleri altında yürüttükleri tarih ve etnologya mesaisi yanında eski eserlerin korunmasına da nekadâr ehemmiyet verdikleri ve memleket içindeki bütün seyahatlerinde buna nekadâr yakından alâka gösterdikleri herkesçe çok malûmdur. 22/3/1931 tarihinde Konyadan bu işi aynı ehemmiyetle telâkki ve takip eden Başvekil İsmet Paşa Hazretlerine çektikleri bir telgrafta: "Memleketimizin hemen her tarafında emsalsiz defineler halinde yatmakta olan kadîm medeniyet eserlerinin ileride tarafımızdan meydana çıkarılarak ilmi bir surette muhafaza ve tasnifleri ve geçen devirlerin sürekli ihmali yüzünden pek harap bir hale gelmiş olan âbidelerin muhafazaları için daha fazla ihtimam gösterilmesi, arkeoloji için daha fazla talebe yetiştirilmesi" mütaleasında bulunmuşlardı. (Telgraf 4/150 23/3/1931 Konya).

Başvekâlet muhtelif tarihli tamimlerle memleket idare âmirlerinin eski eserlerin iyi korunmasına dikkat ve ihtimamlarını artırmaları emir ve tavsiyesinde bulunmuştur.

19 Şubat 1932 de kurulan ve bugün memlekette sayısı 26 ya varan "Halkevleri" büyük teşkilâtının talimatnamesinde IX esas şubeden birini müze ve sergi şubesi teşkil etmektedir.

Bu kuvvetli millî teşkilât talimatnamesinde müze şubesinin faaliyet sahası şöyle tespit ediliyor:

A) "Halkevi, mintakasındaki tarihî eser ve abidelerin iyi muhafazası hususunda alâkadar resmî makamları tenvir eder. Bu eserlerin muhafazası maksadı ile teşekkül eden hususî cemiyetlere muzaheret eyler.

B) Halkevinin bulunduğu yerde resmî müzeler varsa onları zenginleştirmeğe, eksiklerini tamamlamağa, yoksa bunların kurulmasına çalışır. Tarihî abidelerin fotoğraflarını almak, mümkün olan yerlerde alçından küçük modellerini yaptırmak, üzerlerindeki yazıların fotoğraf veya kopyelerini almak suretile hizmet eder.

C) Teberru veya maddî imkân varsa satınalmak suretile tarihî kıymeti haiz eski yazılar, ciltler, tezhipler, divanlar, minyatürler, çiniler, halılar ve nakışlar gibi millî kültür vesikalarile eski millî kıyafetler, oyaltı yazmalar, çevreler, eski kılıçlar, yatağanlar, tüfekler, tabancalar ve alefûmum silâhlar, sedef, altın, gümüş ve sair kakmalar ve oymalar gibi millî etnografya vesikalarını toplamağa çalışmak suretile mahallî müzelerin teşekkül ve tevessüüne hizmet eder."

Cümhuriyet Halk Fırkası Umumi İdare Heyeti bünyesinde bulunan Halkevleri merkezi idare bürosu tarafından Halkevleri müze şubelerinin en faydalı şekilde nasıl çalışabilecekleri hakkında Hâmit Zübeyr Beye ayrıca bir eser hazırlanmış ve bastırılmıştır [*].

Bütün muallimler gibi Halkevleri IX uncu müze ve sergi şubeleri koldaşları da müzelerimizin tabii azalarıdır.

Kadim medeniyet eserlerinin korunması, müzecilik gayret ve faaliyetinin artması hususlarında "Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti" mesaisinin tesir ve nüfuzu da teşekkülle anılmağa değer kıymet ve ehemmiyettedir.

Bu Dergi birçok millî müesseselerimiz tarafından ne kadar ehemmiyetli tutulduğunu sırasile söylediğimiz atikiyat işlerini daima gözde tutmak, yerli ve yabancı bütün alâkadarlar arasında bir irtibat vasıtası olmak, memleketimizdeki tarih, arkeologya, etnografyaya müteallik mesaiyi kaydetmek ve aynı zamanda memleket dışına bildirmek maksatları ile çıkarılıyor.

Türkiyeyi ve Türkleri seven, ilme objektif bakmayı bilen yabancı âlimler de Dergimizde kendileri için en serbest kürsü ve en geniş neşir sahası bulacaklardır.

[*] Tarihî Abidelerimizi Koruyalım, 1932 Hakimiyeti Milliye Matbaası.